

การศึกษาระดับความรู้ในการ
ปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
A STUDY OF KNOWLEDGE
LEVEL IN THE PERFORMANCE
OF INVESTIGATORS UNDER
THE METROPOLITAN POLICE
BUREAU TO THE DOMESTIC
VIOLENCE ACT B.E. 2550

ดวงพร บุญสม*

■ บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ของพนักงานสอบสวนต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และเพื่อศึกษาถึงผลการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานสอบสวนที่ได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในเขตการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

* นักศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาอาชีวศึกษาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการศึกษา พบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีความรู้ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในระดับที่สอง ความรู้เชิงบริบท (Know-How) คือ พนักงานสอบสวนสามารถนำเอาความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือตามบริบทของตนเองได้ ก่อเกิดเป็นทักษะหรือประสบการณ์ รู้ประเด็นการใช้ การบังคับใช้กฎหมายตั้งแต่กฎหมายเริ่มใช้จนถึงปัจจุบัน สามารถตีความและมีความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย และยังพบว่าพนักงานสอบสวนนำพระราชบัญญัติฯ ไปใช้เป็นส่วนน้อย ถึงแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดวิธีปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติพบว่าผู้ปฏิบัติยังคงสับสนในรูปแบบวิธีการและบทบาทหน้าที่ของตนเองอยู่ ซึ่งเป็นผลมาจากขาดการประชาสัมพันธ์ถึงตัวกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปหรือผู้เสียหายไม่ทราบช่องทางในการเข้าถึงกฎหมาย รวมทั้งสิทธิที่ตนจะได้รับ ความคุ้มครองจากกฎหมายฉบับนี้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เสียหายบางส่วนปฏิเสธที่จะใช้กฎหมายดังกล่าวในกรณีที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้น ประกอบกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่ทางพนักงานสอบสวนหลีกเลี่ยงโดยไม่ใช่ข้อกฎหมายในการแก้ไขกรณีดังกล่าว จึงทำให้ขาดความเชี่ยวชาญในการใช้ข้อกฎหมาย ดังนั้นการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดขึ้นอยู่กับระดับความรู้ของพนักงานสอบสวนในการนำมาปฏิบัติให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฯ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาคั้งนี้ คือ ควรมีพนักงานสอบสวนหญิงประจำแต่ละสถานี เนื่องจากการศึกษาพบว่าในขั้นตอนการสอบสวนคดีความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ไม่สะดวกใจในการให้ข้อมูลบางอย่างกับพนักงานสอบสวนที่เป็นเพศชาย และเห็นควรให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฯ จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้ามาบูรณาการการทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบในการดูแลคดีที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้โดยตรง เนื่องจากการศึกษาพบว่าการประสานงานกับสหวิชาชีพยังมีความติดขัดในหลายกรณีและขาดบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้จริงในการรองรับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฯ รวมถึงเห็นควรให้มีการจัดลำดับหมุนเวียนพนักงานสอบสวนในหน่วยงานให้มีโอกาสได้รับการอบรมในแต่ละหลักสูตรอย่างเหมาะสมและทั่วถึงกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายความรู้และขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนของพนักงานสอบสวนที่ผ่านการอบรมในเรื่องเดิมมาแล้ว และการอบรมในแต่ละหัวข้อควรให้ความสำคัญต่อการนำไปใช้เพื่อปฏิบัติหน้าที่จริงของพนักงานสอบสวนเพื่อให้ความรู้ยังคงติดตัวและให้เกิดความเชี่ยวชาญในความรู้ด้านนั้น ๆ อย่างแท้จริง เนื่องจากการศึกษาพบว่าการอบรมซ้ำ ในความรู้รูปแบบเดิม ๆ แก่พนักงานสอบสวนคนเดิมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และความรู้ที่ได้จากการอบรมจะคงอยู่ไม่นาน หากไม่นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาใช้ในทางปฏิบัติ

■ Abstract

The purposes of this research were to study knowledge level of investigators towards the performance in accordance with the Domestic Violence Act B.E. 2550, and to study performance results based on the Domestic Violence Act B.E. 2550, by using qualitative research method. The sampling group was the investigators who had received knowledge training about the performance according to the Domestic Violence Act B.E. 2550 within the area of the Metropolitan Police Bureau, by using purposive sampling technique. The tool used in this research was the interview, by conducting an in-depth interview with the entire sampling group. The data was presented by means of descriptive analysis.

Research findings of the knowledge level of investigators in the performance according to the Domestic Violence Act B.E. 2550 showed that most of the investigators had knowledge in the second context level while there was only little implementation because the law will clearly specify the method of conduct and roles and responsibilities of each related party. However, in practice, the performers were still confused with the pattern of the method of conduct and their roles and responsibilities as a result of the lack of continuous public

relations of the law, resulting in the population or victim not knowing about the channel to law accessibility as well as advantages and disadvantages of their rights in receiving protection from this law. Additionally, they refused to use such law in case of any domestic violence. Moreover, domestic violence was the issue in which investigators avoided to use the law to solve such case. As a result, they still lack expertise in law enforcement. Therefore, the effective implementation of the Domestic Violence Act B.E. 2550 would depend on the knowledge level in the performance in response to the purposes of the Domestic Violence Act B.E. 2550.

Recommendations from this study include: there should be female investigators at each station and officials who are responsible for the performance according to the Domestic Violence Act B.E. 2550 from Ministry of Social Development and Human Security in order to integrate work performance with police officers who are directly responsible for the cases relating to the Domestic Violence Act B.E. 2550; and there should be also be action knowledge training and the increase of number of the investigators who will be responsible for the performance in accordance with this Act.

■ บทนำ

ความรุนแรงในครอบครัวถือว่าเป็นปัญหาที่ทวีความสำคัญมากขึ้นทุกขณะ เนื่องจากเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของสังคมซึ่งมีบทบาทใกล้ชิดที่สุดกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมให้บุคคลกลายเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมนั้นได้หรือไม่ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้นขยายวงกว้างออกไปจากในอดีตที่คนทั่วไปรับรู้เพียงแค่ว่าการกระทำรุนแรงในครอบครัวจะเป็นเรื่องเฉพาะคนกลุ่มรากหญ้าหรือชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้นที่มักจะใช้กำลังและอารมณ์ในการจัดการกับปัญหาภายในบ้านมากกว่าการใช้เหตุผล แต่ในปัจจุบันนี้กลายเป็นว่าคนทุกชนชั้นมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ถือว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัวได้มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้กระทำความรุนแรง ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความรุนแรงโดยตรง เช่น สมาชิกภายในครอบครัวนั้น หรือแม้แต่ผู้ที่มีส่วนรู้เห็นในฐานะของชุมชน คนใกล้ชิดที่รับทราบเหตุการณ์ของความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวก็ตาม ความเชื่อดั้งเดิมที่มองว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างคู่สามีภรรยา บิดามารดาต่อบุตร หรือเรื่องภายในครอบครัวเท่านั้น การตีความให้เป็นปัญหาส่วนตัวนั้นทำให้ประเด็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้รับการรายงานตามสภาพความเป็นจริงหรือไม่ได้รับความสำคัญ คนทั่วไปมักเข้าใจว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาชีวิตในครอบครัวและเป็นเรื่องส่วนตัว ผู้ที่สามารถยื่นมือเข้าไปเกี่ยวข้องต้องเป็นสมาชิกในครอบครัว

หรือญาติสนิทเท่านั้น บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งด้วย เพราะถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันส่วนตัว เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในครอบครัวสมาชิกในครอบครัวจะทำการจัดการแก้ไขปัญหากันเองและหากไม่อยู่ในระดับอันตรายจนถึงขั้นเสียชีวิต สังคมจะไม่เข้าไปทำการเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน (พรฤดี นิธิรัตน์, 2540) ซึ่งสวนทางกับสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงได้ทวีจำนวนและความรุนแรงมากขึ้น

จากการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้มีการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม และใช้เป็นช่องทางกำหนดมาตรการทางกฎหมายปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำ แก้อภัยโทษผู้กระทำผิดให้มีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ แทนการใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาในการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดมาตรการที่มีรูปแบบเฉพาะเพื่อมารองรับคดีความรุนแรงในครอบครัวที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนในการแก้ไขและเยียวยายังไม่บังเกิดผล เนื่องจากปรัชญาของกฎหมายที่มุ่งเน้นการแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้ประคับประคองครอบครัวให้คงอยู่ ถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ออกมาควบคุมงานสอบสวนคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวแล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วกลไกดังกล่าวก็ยังคงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ทำให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวในปัจจุบันไม่แตกต่างจากการดำเนินคดีในอดีต เนื่องจากการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนต่อการรับแจ้งความในแต่ละคดีนั้นมีความแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้แตกต่างกันตามแต่ความรู้ ประสบการณ์การทำงานหรือสภาพแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยทำให้การปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเต็มที่ และไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยความคิดเห็นจากพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะเป็นไปในแนวทางที่ว่าเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวทุกคดีสามารถไกล่เกลี่ยประนีประนอมได้ และไม่ร้ายแรงจนถึงขั้นเป็นคดีความที่จะต้องลงบันทึกประจำวันหรือคดีที่จะต้องเป็นภาระหน้าที่ของตำรวจที่จะนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมคดีความในลักษณะความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่จึงจบลงที่พนักงานสอบสวนพยายามไกล่เกลี่ยยอมความไม่ว่ากรณีใด ๆ ถึงแม้จะมีการพัฒนาศักยภาพบุคคลกรเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และทำความเข้าใจเพื่อนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและในทิศทางเดียวกัน ซึ่งปรากฏในสภาพความเป็นจริงตามผลการประชุมเชิงปฏิบัติการพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2553) พบว่า ตำรวจบางนายไม่รับแจ้งความ บางสถานีขาดความเข้าใจ

เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และบางสถานีเน้นให้มีการไกล่เกลี่ยมากกว่าการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยการประเมินการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในทางปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติของอดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ (2552) ที่ว่าพนักงานสอบสวนมีปัญหาในการตีความข้อกฎหมายรวมถึงการนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติขั้นตอนและวิธีการไม่มีความชัดเจน ไม่มีความพร้อม ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังมีเจตคติด้านลบในหลายประการ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงระดับความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับการนำไปใช้ปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมเพิ่มพูนองค์ความรู้ดังกล่าว สามารถปรับความเข้าใจและรับรู้ถึงสภาพปัญหาในการทำงานของพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพราะตามพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ บทบาทสำคัญคือพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นกระบวนการแรกที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว หากรับรู้ถึงข้อบกพร่องและเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะสามารถหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสายงานยุติธรรมเพื่อ

อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายในอันที่จะพึ่งพิงพนักงานสอบสวนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น และมีผลทำให้กระบวนการยุติธรรมได้มีโอกาสเข้าไปแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงระดับความรู้ของพนักงานสอบสวนต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และผลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

■ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพนักงานสอบสวนที่ได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในเขตการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลจำนวน 36 คน คัดเลือกโดยการสุ่มเลือกสถานีตำรวจแบบบังเอิญให้ได้กองบังคับการตำรวจนครบาลละ 5 สถานี และทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากสถานีตำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในแต่ละกองบังคับการตำรวจนครบาลจำนวน 4 คน เพื่อที่จะได้กลุ่มตัวอย่างพนักงาน

สอบสวนที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามกรอบที่วางไว้ โดยใช้เกณฑ์การวัดระดับความรู้ของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ระดับ (การจัดการองค์ความรู้สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2551; วิจารย์ พานิช, 2547 หน้า 4-5) โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน คือ

1. ความรู้เชิงทฤษฎี (Know-What) เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้อะไร เป็นความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ซึ่งได้จากการได้เรียน การจัดอบรม หรือการอ่านบททวนตำรา ความรู้ในเชิงทฤษฎีในงานวิจัยนี้คือ พนักงานสอบสวนมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการปฏิบัติองค์ประกอบของกฎหมาย และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของตัวกฎหมายทั้งหมด

2. ความรู้เชิงบริบท (Know-How) เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริงภายใต้สภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อน สามารถนำเอาความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือตามบริบทของตนเองได้ ก่อเกิดเป็นทักษะหรือประสบการณ์ ความรู้เชิงบริบทในงานวิจัยนี้คือ พนักงานสอบสวนมีความรู้ต่อยอดจากความรู้เชิงทฤษฎีคือ รู้ประเด็น

การใช้ การบังคับใช้กฎหมายตั้งแต่กฎหมายเริ่มใช้จนถึงปัจจุบัน สามารถตีความได้และสามารถมีความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย

3. ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why) เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึก สามารถถอดความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้ เป็นความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผลได้ ว่าทำไมความรู้นั้น ๆ จึงใช้ได้ผลในบริบทหนึ่งแต่ใช้ไม่ได้ผลในอีกบริบทหนึ่ง ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผลในงานวิจัยนี้คือ พนักงานสอบสวนมีความสามารถอธิบายประเด็นความรุนแรงตามกฎหมายได้ อธิบายประเด็นการบังคับใช้กฎหมายที่สลับซับซ้อนและแตกต่างได้ ตีความกฎหมายได้อย่างชัดเจนและนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี

4. ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ (Care-Why) เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเองให้ต้องกระทำสิ่งนั้น ๆ เมื่อเผชิญสถานการณ์ จะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อในงานวิจัยนี้คือ รู้จนเชี่ยวชาญ กล่าวคือ มีความรู้ทางตัวกฎหมายอย่างดี เข้าใจถึงบริบทของกฎหมายที่เกิดขึ้น มีความรู้และสามารถอธิบายกฎหมายได้ ปฏิบัติได้ และบังคับใช้ได้อย่างถูกต้อง และเห็นคุณค่าของกฎหมาย

ฉบับนี้ว่ามีส่วนในการแก้ไขความรุนแรงในครอบครัว

■ ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับความรู้ของพนักงานสอบสวนต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

จากการสัมภาษณ์พบว่าพนักงานสอบสวนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนสับสนในเรื่องนิยามศัพท์ของความรุนแรงในครอบครัว โดยยังคงคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวหมายถึงรวมถึงการกระทำโดยประมาทและหมายรวมถึงการทำร้ายร่างกายกันระหว่างสามี-ภรรยาเสียเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องของบุคคลในครอบครัว โดยเข้าใจเพียงแค่ว่าบุคคลในครอบครัวหมายถึงความถึงคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันท์สามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน แต่ไม่รวมถึงบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน แต่มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องในนิยามของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ว่าต้องได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีความเข้าใจว่าตนเองก็คือพนักงานเจ้าหน้าที่คนหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ในเรื่องของการที่ต้องมีบัตรหรือได้รับการแต่งตั้งนั้นพนักงานสอบสวนยังมิได้รับจากกระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งแล้วนั้นไม่เคยเห็น ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีพนักงานสอบสวน 2 ประเภท คือ พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี และพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งในเรื่องนี้พบว่าพนักงานสอบสวนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในนิยามศัพท์ของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ความรู้ในเรื่องของสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง พบว่า พนักงานสอบสวนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงมีสิทธิที่จะทราบถึงกระบวนการสอบสวนคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวว่ามีความมุ่งหมายที่จะประสานความสัมพันธ์ในครอบครัว และสิทธิในการได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

ความรู้ในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พบว่า พนักงานสอบสวนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบแต่เพียงว่าพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น

โดยไม่ต้องขอหมายศาล ช่วยยุติการกระทำด้วยความรุนแรง หรือระงับเหตุ และช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในเหตุที่เกิดขึ้นหน้าเท่านั้น และสามารถร้องทุกข์แทนผู้เสียหายถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือไม่มีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง

ความรู้ในเรื่องของอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พบว่า พนักงานสอบสวนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เพียงแค่ว่าในเรื่องของระยะเวลาร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ มิเช่นนั้นคดีจะขาดอายุความ และการฟ้องร้องสามารถทำได้คราวละไม่เกินหกวัน ทั้งนี้ต้องไม่เกินสามคราว ในการร้องทุกข์ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ด้วยตนเองสามารถร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ เมื่อได้รับการร้องทุกข์พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ดำเนินการรับคำร้องทุกข์ตามกฎหมายและระเบียบและแจ้งให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบถึงกระบวนการสอบสวนคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวว่ามีความมุ่งหมายที่จะประสานความสัมพันธ์ในครอบครัวและสามารถขอมความได้ แล้วทำการสอบสวนเหมือนตามคดีอาญาปกติ

ในเรื่องการสอบปากคำพบว่า พนักงานสอบสวนผู้ที่เคยทำคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่จะใช้บุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ แทนสหวิชาชีพเพราะสามารถติดต่อได้ง่ายทำให้การทำคดีรวดเร็ว และง่ายต่อการสอบ

ข้อเท็จจริงเพราะเป็นคนที่ผู้ถูกระงับไว้เมื่อเชื่อใจอยู่แล้ว ตรงข้ามกับพนักงานสอบสวนผู้ที่ไม่เคยทำคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวจะรอทีมสหวิชาชีพเพียงอย่างเดียวในการสอบปากคำผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ในเรื่องของการกำหนดมาตรการหรือวิธีบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พบว่า พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ไม่เคยใช้มาตรการดังกล่าวในทางปฏิบัติเลย ทำให้ความรู้ในขั้นตอนการกำหนดมาตรการดังกล่าวมีน้อย และพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ยังคงคิดว่าตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายตามคำสั่งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่จะสามารถออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวดังกล่าวยังไม่ได้รับการแต่งตั้ง

ในเรื่องการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ พบว่า พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเพียงในทางทฤษฎีว่าบันทึกดังกล่าวคืออะไร แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเพียงเล็กน้อยในการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ และพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ไม่เคยใช้แบบฟอร์มดังกล่าวเลย เนื่องจากไม่เคยทำบันทึกข้อตกลงยอมความเบื้องต้นมาก่อน รวมทั้งพบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ใช้วิธีไกล่เกลี่ยยอมความกันก่อนที่จะเป็นคดี หรืออีกกรณีหนึ่งคือ

คดีความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวผู้เสียหายไม่ประสงค์ยอมความ

ในกระบวนการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว พบว่า พนักงานสอบสวนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องในเรื่องของขอบข่ายอำนาจศาลที่เกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัวซึ่งต้องดูฐานความผิดเป็นหลัก และพบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการดำเนินคดีน้อยมาก พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่รู้ขั้นตอนแค่เพียงคดีถึงชั้นศาล กระบวนการนอกเหนือไปจากนั้นพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายได้ และคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกับตนอีก

ในเรื่องการนำไปใช้พบว่า มีพนักงานสอบสวนเป็นส่วนใหญ่ที่เคยใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยพนักงานสอบสวนที่ไม่เคยนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้ให้ความเห็นว่าประการแรกการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวเป็นเรื่องยุ่งยากและกระบวนการมีเยอะทำให้เกิดการล่าช้าได้ในทางปฏิบัติ หรือผู้ถูกระงับล้มเลิกความตั้งใจในการดำเนินคดีและไม่ให้ความร่วมมือในการสอบสวน ซึ่งจะเกิดภาระงานขึ้นกับพนักงานสอบสวนในเรื่องของคดีที่ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ พนักงานสอบสวนจึงหลีกเลี่ยงที่จะนำพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวไปใช้ ประการที่สองคือส่วนใหญ่ลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัวผู้เสียหายไม่ประสงค์ดำเนินคดีแค่อยากจะลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานหรือเพียงแค่อยากให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการป้องปรามหรือว่ากล่าวตักเตือนผู้กระทำเพียง

เท่านั้น และตัวพนักงานสอบสวนเองยังคงมีความคิดว่าเรื่องความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องผิด-เมียธรรมดา เป็นเรื่องในครอบครัว พนักงานสอบสวนบางคนมีความคิดเห็นที่ว่า การไกล่เกลี่ยก่อนที่จะเป็นคดีความน่าจะเกิดผลดีต่อการที่ครอบครัวจะกลับมาอยู่ด้วยกัน มากกว่าการทำให้เป็นคดีความ หรือมีความเห็นว่าการดำเนินตามกระบวนการประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาน่าจะชัดเจนกว่าการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และการทำคดีความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหญิงเป็นคนรับคดี

ในส่วนพนักงานสอบสวนที่เคยนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้ ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าถึงจะเคยนำไปใช้แต่ความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นคดีความจริง ๆ เกิดขึ้นน้อยครั้ง และในแต่ละครั้งลักษณะความผิดที่เข้าสู่ระบบจะเป็นในลักษณะความผิดที่มีโทษสูงกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเสมอ ดังนั้นพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวจะนำมาใช้เพียงแค่ประกอบสำนวนเวลาสรุปรายงานเพื่อแจ้งข้อหาให้ครบถ้วนเท่านั้น กรณีที่เป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ใช้เพียงพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ดำเนินการอย่างเดียวนั้นน้อย จนถึงแทบจะไม่มีทำให้พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวจนชำนาญ ดังนั้นเวลารับคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนจึงต้องทบทวนความรู้เกี่ยวกับ

พระราชบัญญัติฯ ทุกครั้ง พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ให้ความเห็นถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวว่า พนักงานสอบสวนจะไกล่เกลี่ยก่อนหากดูแล้วไม่ใช่ว่าเหตุจากผู้กระทำใช้ความรุนแรงมากเกินไป และผู้ถูกกระทำไม่ประสงค์จะดำเนินคดี แต่หากดูแล้วว่าการณีดังกล่าวไม่สามารถยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนจะแนะนำให้ผู้ถูกกระทำใช้สิทธิ์ตามพระราชบัญญัติฯ และแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินคดีโดยให้ความรู้ว่าจะคดีดังกล่าวสามารถถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความที่หลังได้ โดยการดำเนินคดีด้านความรุนแรงในครอบครัวพนักงานสอบสวนจะดูความสมัครใจและความแน่วแน่ในการดำเนินคดีของผู้ถูกกระทำเป็นหลัก

เรื่องความสับสนในการนำไปใช้พบว่า พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ทั้งที่เคยอบรมและไม่เคยอบรม/สัมมนาความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ยังคงสับสนในการนำพระราชบัญญัติฯ ไปใช้ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ในประเด็นเรื่องการบังคับใช้กฎหมายตามอำนาจศาลซึ่งฐานความผิดของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวไปซ้อนทับกับฐานความผิดตามกฎหมายอื่น, ความเคยชินในการใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก ทำให้สับสนในขั้นตอนการปฏิบัติ, การตีความของกฎหมายที่ไม่ชัดเจน พนักงานสอบสวนยังขาดความเข้าใจในเรื่องการถอนคำร้องทุกข์และมาตรการคุ้มครองชั่วคราวเบื้องต้นว่าต้องทำอะไร ตอนไหน เมื่อไหร่ ถึงจะสามารถช่วยเหลือผู้ถูกกระทำได้ตามเจตนารมณ์ของ

พระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ และพนักงานสอบสวนมีความเห็นเกี่ยวกับแบบฟอร์มของพระราชบัญญัติฯ ว่ามีขั้นตอนเยอะและมีข้อจำกัดในการปฏิบัติตามเนื่องจากแบบฟอร์มต่าง ๆ เป็นแบบฟอร์มที่ตายตัว เพราะแต่ละเคสที่เกิดปัญหาจะมีสาเหตุหรือรูปแบบที่ไม่เหมือนกัน การใช้แบบฟอร์มที่จำกัดเอาไว้ว่าต้องเขียนอะไรหรือทำอะไรเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าแนวทางที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดไว้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในด้านของการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือหากสามารถนำมาปฏิบัติตามได้จริง และพนักงานสอบสวนยังมีความเห็นว่ากฎระเบียบกระทรวงต่าง ๆ ที่ออกมาเพื่อใช้ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไม่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับพนักงานสอบสวนเนื่องจากกฎหรือระเบียบที่ออกมานั้นไม่มีตัวบุคคลที่จะทำงานจึงไม่ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

ผลการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

จากการสัมภาษณ์พบว่าพนักงานสอบสวนนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้เป็นส่วนน้อย โดยให้ความเห็นว่าการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวเป็นเรื่องยุ่งยากและกระบวนการมีเยอะทำให้เกิดการล่าช้าได้

ในทางปฏิบัติ อาจทำให้ส่งฟ้องไม่ทันเวลาหรือผู้ถูกระทำล้มเลิกความตั้งใจในการดำเนินคดีและไม่ให้ความร่วมมือในการสอบสวน ซึ่งจะเกิดภาระงานขึ้นกับพนักงานสอบสวนในเรื่องของคดีที่ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ พนักงานสอบสวนจึงหลีกเลี่ยงที่จะนำพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวไปใช้ แล้วส่วนใหญ่ลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัวผู้เสียหายไม่ประสงค์ดำเนินคดีแต่อยากจะลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานหรือเพียงแค่อายากให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการป้องปรามหรือว่ากล่าวตักเตือนผู้กระทำเพียงเท่านั้น อีกทั้งตัวพนักงานสอบสวนเองยังคงมีความคิดว่าเรื่องความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องผิด-เมียธรรมดาเป็นเรื่องในครอบครัว พนักงานสอบสวนบางคนมีความคิดเห็นที่ว่า การไกล่เกลี่ยก่อนที่จะเป็นคดีความน่าจะเกิดผลดีต่อการที่ครอบครัวจะกลับมาอยู่ด้วยกันมากกว่าการทำให้เป็นคดีความ หรือมีความเห็นว่าการดำเนินตามกระบวนการประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาน่าจะชัดเจนกว่าการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

■ สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับความรู้ของพนักงานสอบสวนต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับที่สองเชิงบริบทคือสามารถตีความและมีความเข้าใจในการนำกฎหมายไปปฏิบัติได้ เนื่องจาก

พนักงานสอบสวนมีความรู้เพียงแค่นี้เนื้อหาที่มีในพระราชบัญญัติว่ามีขั้นตอนใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน เพียงแต่พนักงานสอบสวนไม่ได้นำความรู้ที่มีมาใช้ในทางปฏิบัติจึงทำให้ไม่เกิดเป็นความชำนาญและไม่รู้ถึงการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฯ ในสภาพความเป็นจริงว่าใช้ได้หรือมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างไร โดยพบว่าพนักงานสอบสวนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนสับสนในเรื่องนิยามศัพท์ของความรุนแรงในครอบครัว โดยยังคงคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวหมายถึงรวมถึงการกระทำโดยประมาทและหมายความถึงการทำร้ายร่างกายกันระหว่างสามี-ภรรยาเสียเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องของบุคคลในครอบครัว โดยเข้าใจเพียงแค่ว่าบุคคลในครอบครัวหมายความว่าคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันท์สามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน แต่ไม่รวมถึงบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนิสา จงวัฒนา (2552) พบว่าผู้ปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจความหมายของคำว่าความรุนแรงในครอบครัว ร้อยละ 40.4 ซึ่งเป็นลำดับที่น้อยที่สุด โดยมีความเข้าใจว่าความรุนแรงในครอบครัวคือการกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ ไม่ว่าจะกระทำโดยเจตนาหรือกระทำโดยประมาทในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ อาจจะเป็นเพราะผู้ปฏิบัติเข้าใจว่า แม้กระทำโดยประมาทหรือ

กระทำโดยไม่เจตนานั้นก็ถือว่าเป็นการกระทำที่รุนแรงในครอบครัวด้วย ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติอาจจะนำหลักการของประมวลกฎหมายอาญาซึ่งกล่าวไว้ว่า แม้จะได้กระทำโดยไม่เจตนาหรือกระทำโดยประมาทถือเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา จึงทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจความหมายความรุนแรงในครอบครัวคลาดเคลื่อนไป

พบว่าพนักงานสอบสวนนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้เป็นส่วนน้อย โดยพนักงานสอบสวนที่เคยนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าถึงจะเคยนำไปใช้แต่ความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นคดีความจริง ๆ เกิดขึ้นน้อยครั้งและในแต่ละครั้งลักษณะความผิดที่เข้าสู่ระบบจะเป็นในลักษณะความผิดที่มีโทษสูงกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเสมอ ดังนั้นพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวจะนำมาใช้เพียงแค่ประกอบสำนวนเวลาสรุปรายงานเพื่อแจ้งข้อหาให้ครบถ้วนเท่านั้น กรณีที่เป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ใช้เพียงพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ดำเนินการอย่างเดียวนั้นน้อย จนถึงแทบจะไม่มี ทำให้พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวจนชำนาญ ดังนั้นเวลารับคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนจึงต้องทบทวนความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฯ ทุกครั้ง พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ให้ความเห็นถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวว่า

พนักงานสอบสวนจะใกล้เคียงก่อนหากดูแล้วว่าไม่ใช่เหตุจากผู้กระทำใช้ความรุนแรงมากเกินไป และผู้ถูกกระทำไม่ประสงค์จะดำเนินคดี แต่หากดูแล้วว่าการนี้ดังกล่าวไม่สามารถยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนจะแนะนำให้ผู้ถูกกระทำใช้สิทธิ์ตามพระราชบัญญัติฯ และแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินคดีโดยให้ความรู้ ว่าคดีดังกล่าวสามารถถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความที่หลังได้ โดยการดำเนินคดีด้านความรุนแรงในครอบครัวพนักงานสอบสวนจะดูความสมัครใจและความแน่วแน่ในการดำเนินคดีของผู้ถูกกระทำเป็นหลัก

สอดคล้องกับ รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงของประเทศไทยในหัวข้อ ปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2553) ที่พบว่า กฎหมายออกแบบให้การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือของกลไกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันในการทำงาน ทำให้ขาดความเชื่อมโยงความร่วมมือ รวมไปถึงการรับและส่งต่อเรื่องให้กับหน่วยงานที่มีภารกิจรองรับ อีกทั้งกลไกปฏิบัติงาน เช่น ตำรวจ อาจไม่มีความรู้ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ หรือมีความรู้ความเข้าใจ แต่ไม่ตระหนักต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว มองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว นอกจากนี้ในการทำคดี หากคู่กรณีสามารถประนีประนอมกันได้โดยผู้กระทำความรุนแรงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ อาจเลยระยะเวลาที่กำหนดให้ผิดฟ้อง (ฟ้องภายใน 48 ชั่วโมง ผิดฟ้องได้ไม่เกิน 3 คราวๆ ละไม่เกิน 6 วัน) เจ้าหน้าที่ตำรวจเกรงว่า จะขาดผิดฟ้อง

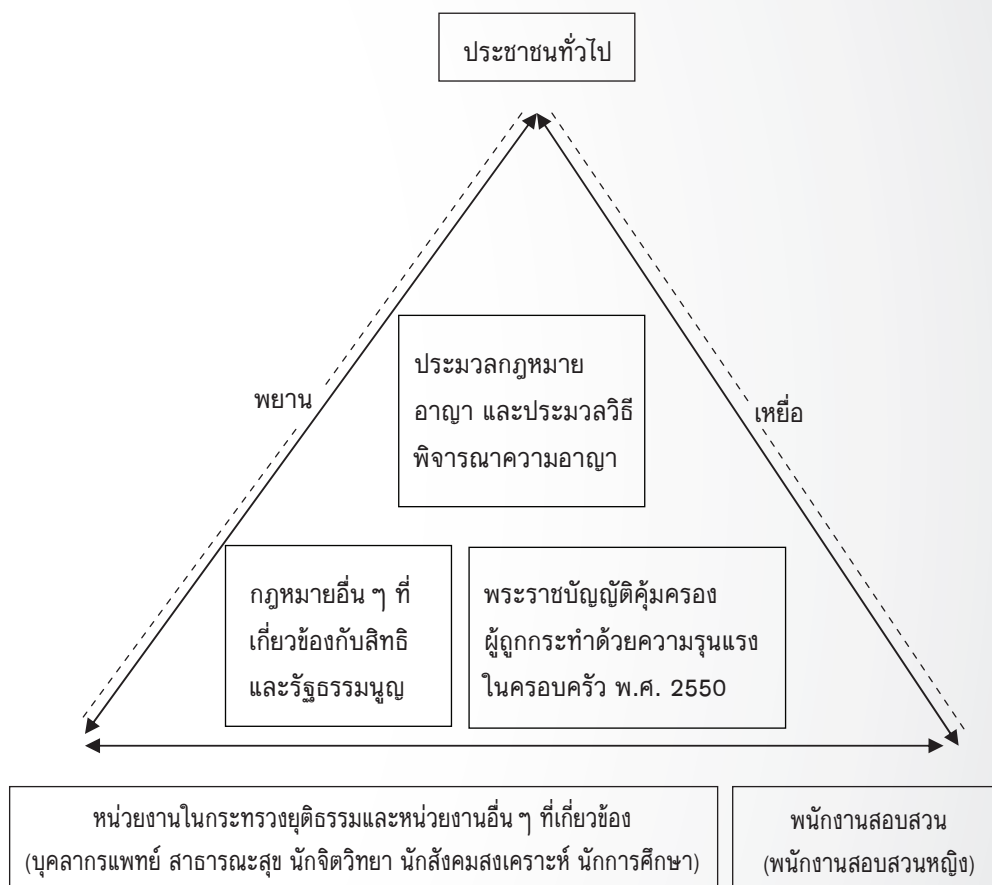
แม้จะขออัยการสูงสุดยื่นฟ้องต่อศาลได้ แต่ผู้บังคับบัญชาจะมองว่าเป็นเรื่องการบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฯ เจ้าหน้าที่ตำรวจมองว่ามีความละเอียดอ่อนยุ่งยากในขั้นตอนการดำเนินคดีมากกว่าการใช้กฎหมายอาญาธรรมดา จึงมักจะไม่นำพระราชบัญญัติฯ มาใช้เมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

โดยสรุปแล้วการศึกษาเรื่อง “การศึกษา ระดับความรู้ในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550” พบว่าพนักงานสอบสวนที่ผ่านการอบรมความรู้มาแล้วนั้นมีระดับความรู้มากกว่าน้อยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความสามารถในการจดจำรายละเอียดของเนื้อหา รวมถึงประสบการณ์ในการทำคดีของแต่ละคน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนผู้ที่ทำคดีประเภทนี้อยู่บ่อยครั้งจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้ได้ อย่างครบถ้วนมากกว่าพนักงานสอบสวนที่ไม่ได้ใช้หรือมีโอกาสใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในการทำงานเลยนั้น ถึงแม้ว่าพนักงานสอบสวนผู้นั้นได้รับการอบรมมาแล้วหรืออบรมมาบ่อยครั้งก็ไม่สามารถตอบคำถามได้ครอบคลุมและแสดงถึงความรู้ความเข้าใจในการนำพระราชบัญญัติฯดังกล่าวไปปฏิบัติ ไม่เกิดความชำนาญ ขาดประสบการณ์ และเกิดความติดขัดขึ้นหากจะหยิบยกพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่าการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้มีปัญหาในด้านบุคลากรที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเท่าที่ควร ประเด็นสำคัญอีกประการคือ หน่วยงานจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการเพิ่มอัตรากำลังในส่วน of พนักงานสอบสวนหญิงหรือบุคลากรเฉพาะมาปฏิบัติหน้าที่ทางด้านนี้อย่างทั่วถึงในทุก ๆ สถานี เนื่องจากพนักงานสอบสวนหญิงมีบุคลิกที่ละเอียดอ่อนและมีความเข้าใจปัญหาได้ดีมากกว่าพนักงานสอบสวนชาย ในด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในหน่วยงาน ควรส่งเสริมการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในด้านนี้เหมาะสมและควรมีการผลัดเปลี่ยน

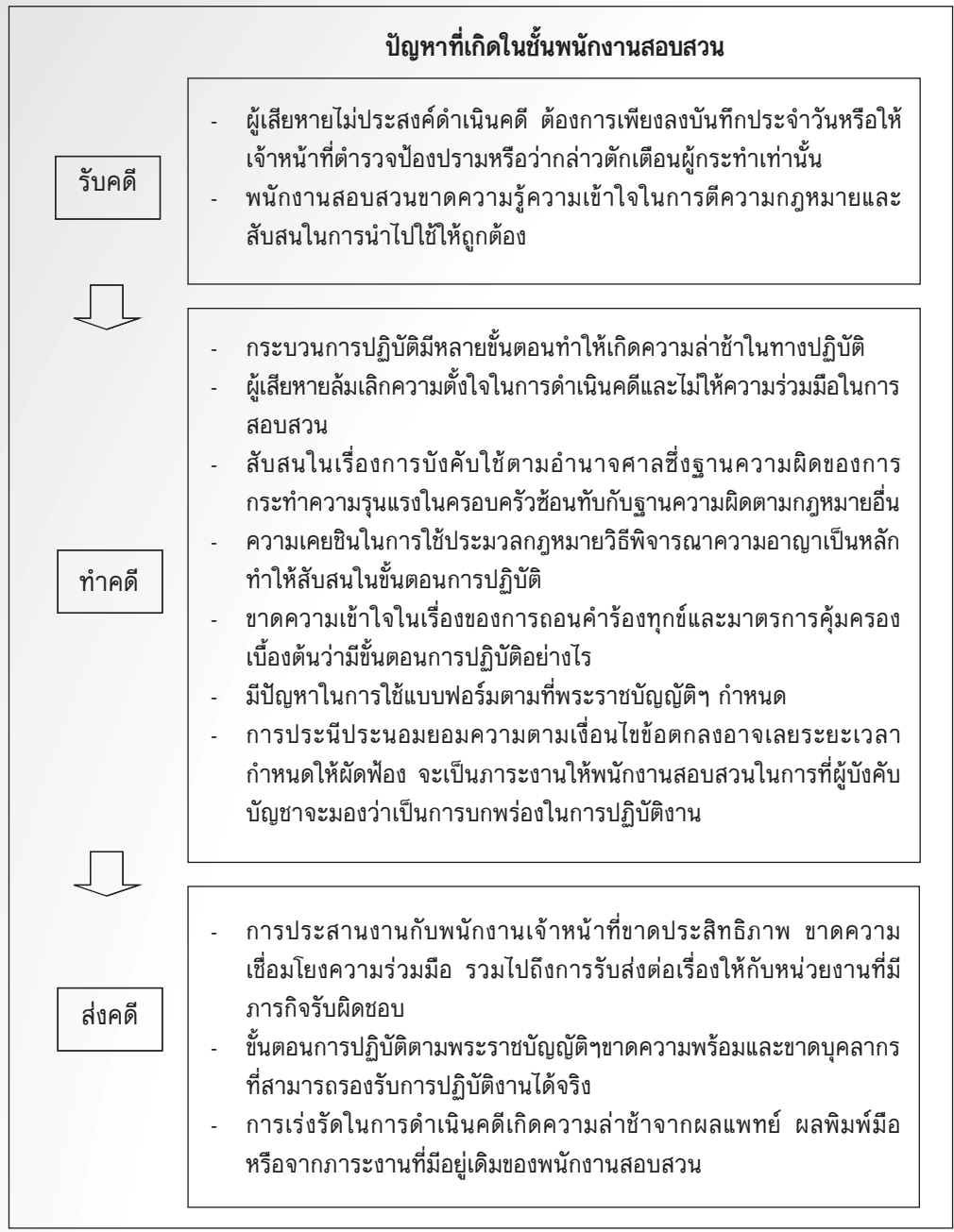
หมุนเวียนเพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้มีสิทธิในการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างทั่วถึง โดยในการจัดหลักสูตรอบรมไม่เพียงเน้นในรายละเอียดของข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนการปฏิบัติงานตั้งแต่การรับคดีจนกระทั่งเข้าสู่ชั้นศาล รวมไปถึงการจัดทำ Workshop ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์จริงเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินคดี ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้พนักงานสอบสวนได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ สามารถตอบคำถามและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนผู้มาใช้บริการให้เกิดความราบรื่น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานได้จริง

จากการอภิปรายสรุปผลงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสร้าง Model องค์ประกอบที่พนักงานสอบสวนควรมีออกมาได้ดังนี้

โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏใน Model ต้องสมดุลกันเพื่อประสิทธิภาพในการทำความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้ความเข้าใจในตัวกฎหมาย ต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีทัศนคติที่จะยอมรับกฎหมาย

ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นและนำเสนอปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของพนักงานสอบสวน ได้ดังนี้

■ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. **ด้านการบังคับใช้กฎหมาย** จากการศึกษาพบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ทั้งที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านอบรม/สัมมนาความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ยังคงสับสนในการนำพระราชบัญญัติฯ ไปใช้ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ในประเด็นเรื่องการบังคับใช้กฎหมายตามอำนาจศาลซึ่งฐานความผิดของการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวไปซ้อนทับกับฐานความผิดตามกฎหมายอื่น, ความเคยชินในการใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักทำให้สับสนในขั้นตอนการปฏิบัติ, การตีความของกฎหมายที่ไม่ชัดเจน รวมทั้งพนักงานสอบสวนยังขาดความเข้าใจในเรื่องการถอนคำร้องทุกข์และมาตรการคุ้มครองชั่วคราวเบื้องต้นว่าต้องทำอะไร ตอนไหน เมื่อไหร่ ถึงจะสามารถช่วยเหลือผู้ถูกกระทำได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ จึงเห็นควรเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจในเชิงปฏิบัติให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อสามารถนำพระราชบัญญัติฯ ไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ

2. **ด้านการบริหารจัดการ** จากการศึกษาพบว่าแบบฟอร์มของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีขั้นตอนรายละเอียดยิบย่อยมากเกินไป โครงสร้างของแบบฟอร์มไม่สร้างสภาพคล่องในการทำงานให้กับพนักงานสอบสวนและมี

ข้อจำกัดในการปฏิบัติตาม เนื่องจากแบบฟอร์มต่าง ๆ เป็นแบบฟอร์มที่ตายตัว เพราะแต่ละกรณีที่เกิดปัญหาจะมีสาเหตุหรือรูปแบบที่ไม่เหมือนกัน การใช้แบบฟอร์มที่จำกัดเอาไว้ว่าต้องเขียนอะไรหรือทำอย่างไรเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม จึงเห็นควรปรับเปลี่ยนแบบฟอร์มที่ใช้ในกรณีความรุนแรงในครอบครัวให้มีความยืดหยุ่นเพื่อที่จะสามารถปรับใช้ได้ครอบคลุมในสถานการณ์ที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปและเกิดประสิทธิภาพไม่ติดขัด

3. **ด้านการพัฒนาทักษะและความรู้** จากการศึกษาพบว่าความรู้ที่ได้จากการอบรมจะคงอยู่ไม่นานหากไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาใช้ในทางปฏิบัติ อีกทั้งพนักงานสอบสวนผู้ที่เคยได้รับการอบรม/สัมมนาความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บ่อยครั้ง มีความเห็นว่าการอบรมซ้ำในความรู้รูปแบบเดิม ๆ ไม่ก่อประโยชน์ จึงเห็นควรให้มีการจัดลำดับหมุนเวียนพนักงานสอบสวนในหน่วยงานคนอื่นให้มีโอกาสได้รับการอบรมในแต่ละหลักสูตรอย่างเหมาะสมและทั่วถึงกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายความรู้และขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนของพนักงานสอบสวนที่ผ่านการอบรมในเรื่องเดิมมาแล้ว และการอบรมในแต่ละหัวข้อควรให้ความสำคัญต่อการนำไปใช้เพื่อปฏิบัติหน้าที่จริงของพนักงานสอบสวนเพื่อให้ความรู้ยังคงติดตัวและให้เกิดความเชี่ยวชาญในความรู้ด้านนั้น ๆ อย่างแท้จริง

4. ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น
จากการศึกษาพบว่าพนักงานสอบสวนบางส่วนประสบปัญหาในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในด้านการประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของขาดประสิทธิภาพไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองขาดความพร้อมในขั้นตอนการปฏิบัติและขาดบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้จริงในการรองรับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฯ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งเป็นแม่ข่ายของพระราชบัญญัติฯฉบับนี้ ควรจัดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลคดีที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้โดยตรง เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

■ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจากการนำมาใช้แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
2. ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้

■ บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพโดยมุ่งกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2552) (รอบ 12 เดือน). (อัคราเนนา)
- กระทรวงยุติธรรม. (2552). เอกสารประกอบการประชุมคู่ขนาน เรื่องการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว. การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 7.
- การจัดการองค์ความรู้สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (พฤศจิกายน 2551), จาก <http://km.oncb.go.th/forums/index.php/topic,21.0.html>.
- การจัดการความรู้ของคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ จาก <http://www.ecba.tsu.ac.th/web/th/ecbakm/kmdtl.asp>.
- ทูน เดชคุณมาก. (2548). ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนปากคำคดีเด็ก ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. ศศ.ม.อาชญวิทยา และงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล.

- บุญเสริม หุตะแพทย์ และคณะ. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องทัศนคติและบทบาทของทีมนักวิชาชีพต่อการแก้ไขปัญหามลพิษในครอบครัว. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรฤดี นิธิรัตน์. (2540). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการถูกระงับการคุ้มครองเด็กในครอบครัว: ศึกษาในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพบูลย์ บุญรัตน์. (2551). ทัศนะของพนักงานสอบสวนต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน ศึกษาเฉพาะกองบังคับการตำรวจนครบาล 7. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ. (6 กุมภาพันธ์ 2552). หลักสูตรฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. เสนอต่อสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125/ตอนพิเศษ 152 ง/หน้า4/ .(12 กันยายน 2551). ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ.2551.
- รณชัย คงสกนธ์ และนฤมล โพธิ์แจ่ม. (2551). ความรุนแรงในครอบครัว. หน่วยจัดการความรู้เรื่องความรุนแรงในครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี. กรุงเทพมหานคร. สหประชาพาณิชย์.
- วีชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ. (2546). รายงานการวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพฯ. มูลนิธิเพื่อนหญิง และสถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว.
- วันชัย รุจนวงศ์. ทัศนคติ “เรื่องของผิว-เมีย” ขยายผลความรุนแรงในครอบครัว [คัดลอกจากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ วันพุธที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542] ที่มา: http://www.elib-online.com/doctors/family_law01.html.
- วิจารณ์ พานิช. (29 มกราคม 2547). การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม: บรรยายพิเศษในการประชุมกรมการจังหวัดนครศรีธรรมราช ณ ห้องประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (30 พฤศจิกายน 2549). รายงานการวิจัยโครงการศึกษาวิเคราะห์เพื่อการวางแผนและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2548-2551. สำหรับปีงบประมาณ 2549 เล่มที่ 2 เรื่อง การดำเนินการตามแผนการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

(2553). บทสรุปผู้บริหาร/บทคัดย่อ ผลงานวิจัย ปีงบประมาณ พ.ศ.2547-2552 โดยสำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

(2550). พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

(วันศุกร์ที่ 8 มกราคม 2553). รายงานผลการประชุมเชิงปฏิบัติการพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ณ โรงแรมปรินซ์ตัน พาร์ค สวีท กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา).

อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์. (2552). การประเมินการ

บังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (อาชีววิทยาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม) มหาวิทยาลัยมหิดล.

